

Předkládací zpráva pro Parlament České republiky
Informace o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany
v zahraničních operacích v roce 2016

Úvod

Cílem Informace o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany (MO) v zahraničních operacích v roce 2016 (Informace) je seznámit vládu a Parlament České republiky (ČR) s politickými, vojenskými a finančními aspekty působení v zahraničních operacích v roce 2016. Materiál obsahuje hodnocení politicko-bezpečnostní situace v jednotlivých zemích, operačních úkolů jednotek rezortu MO v místech působení a čerpání finančních prostředků v jednotlivých operacích za sledované období.

Informace je předkládána v souladu s usnesením vlády ČR č. 850 ze dne 20. října 2014 k návrhu působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v letech 2015 a 2016 s výhledem na rok 2017, se kterým vyslovily souhlas obě komory Parlamentu ČR (usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 496 ze dne 31. října 2014, usnesení Senátu Parlamentu ČR č. 635 ze dne 23. října 2014).

Financování působení sil a prostředků rezortu MO ve všech zahraničních operacích v hodnoceném období bylo zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO v celkové výši **1 507 858 000,- Kč**.

V souladu s usnesením vlády ze dne 28. dubna 2014 č. 311 materiál taktéž informuje o využití peněžního daru do zahraničí ve výši 4 mil. Kč na financování projektů rychlého dopadu (Quick Impact Projects, QIP) v rámci působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2016.

Na základě usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 9. června 2015 č. 30 je přílohou materiálu „Informace o stavu zapojení České republiky do misí OSN v roce 2016 a o příležitostech a možnostech pro působení České republiky v těchto misích“.

A. Afghánistán

1. Politicko-bezpečnostní situace

Rok 2016, který byl druhým rokem existence Afghánské vlády národní jednoty s vlastní odpovědností za bezpečnost v zemi, byl obtížnějším, než se obecně očekávalo, a to jak v oblasti bezpečnostní, tak i politické a ekonomické. Afghánistán tak zůstává i 16 let po pádu režimu Talibánu nestabilní zemí s řadou problémů, jejichž řešení převyšuje schopnosti jeho současné administrativy.

Obecně lze vnitropolitickou situaci charakterizovat neuspokojivým tempem budování vládních a bezpečnostních struktur a jejich funkčnosti, k čemuž přispívá mj. neustávající řevnivost mezi prezidentem A. Gháním a CEO A. Abdullahem (Chief Executive Officer).

Na pozadí sporů stojí etnické, politické, ale i charakterové rozdíly obou vůdců. Prezident A. Ghání je Paštun, CEO A. Abdullah Tádžik. Politický styl prezidenta se vyznačuje technokratickým přístupem, CEO je zase pod silným politickým tlakem strany Jamiat-e Islami, s jejíž podporou kandidoval na funkci prezidenta.

V listopadu 2016 došlo znovu k vyostření vnitropolitické situace, a to díky rozhodnutí Dolní komory Parlamentu o zbavení důvěry 7 ministrů Vlády národního usmíření (netýkalo se silových rezortů). Důvodem mělo být špatné nakládání s rozpočty, což prezident A. Ghání považoval za útok na svou osobu a dal podnět k posouzení oprávněnosti takového rozhodnutí Nejvyššímu soudu.

V téže době se konečně podařilo jmenovat Nezávislou volební komisi a Volební odvolací komisi, což je považováno za zásadní posun v implementaci volební reformy. I přes tento úspěch ale nelze predikovat přesné datum voleb původně plánovaných na přelom roku 2017 a 2018.

Odchod větší části mezinárodních sil v roce 2014 a pokračující politická nestabilita vyústily v citelné zpomalení ekonomického růstu. Přestože vláda udržela makroekonomickou stabilitu, ekonomický růst v roce 2016 měl podle Světové banky dosáhnout pouhých 1,9 %. Příjmy afghánské vlády sice v první polovině roku 2016 vzrostly o 33 %, z toho jen 12,4 % bylo dosaženo díky efektivnějšímu výběru daní, na základě opatření přijatých v r. 2015. Země tak zůstává životně závislá na mezinárodní pomoci.

Bezpečnostní situace v Afghánistánu v roce 2016 dosahovala podobného stupně jako ve stejném období předchozího roku. Oproti roku 2015, kdy bylo pod kontrolou Afghánských národních obranných a bezpečnostních sil (Afghan National Defence and Security Forces, ANDSF) 72 % území státu, v srpnu 2016 to bylo 63 %. Počet civilních obětí dosáhl v roce 2016 podle UNAMA (United Nations Assistance Mission in Afghanistan) nejvyššího počtu od roku 2009, kdy se touto statistikou začala systematicky zabývat. Konkrétně se jednalo o 3 500 zabitých a 7 920 zraněných civilistů. Od roku 2009 zahynulo celkem 25 000 a zraněno bylo 45 000 civilních osob. Značnou část obětí tvoří děti.

Největší hrozbu nadále představuje hnutí Talibán. V dubnu 2016 oznámilo začátek „Operace Omari“, pojmenované na počest svého někdejšího šéfa muly Mohammada Omara. Snaží se útočit především na vládní a mezinárodní síly. V září 2016 se terčem ofenzívy stala především provincie Helmand a Uruzgan a oblasti poblíž hranice s Turkmenistánem.

Novému vedení Talibánu (Mullah Akhundzada) se ve druhé polovině roku 2016 podařilo posílit jednotu organizace i pozici v čele organizace. Přes řadu bojových úspěchů na místní a regionální úrovni se Talibánu nepodařilo získat strategickou převahu a významně ohrožit pozici afghánské vlády.

Za většinou teroristických útoků v Kábulu stojí tzv. Haqqáního síť, útoky v Kábulu ale byly realizovány i Da'esh, který v zemi operuje pod názvem Vilájat Chorásán. Da'esh je pod značným tlakem, protože na něj útočí jak ANDSF, tak i Talibán. Je aktivní především na východě země (provincie Nangarhár).

Na straně protivládních sil je kromě relativně malého tvrdého jádra ideologických příznivců Talibánu rovněž velké množství osob motivovaných ekonomickým ziskem, skupiny

organizovaného zločinu, zahraniční bojovníci a místní vůdci, kteří tradičně flexibilně mění strany. Nejedná se tedy o jednotné a konsolidované hnutí, ale o množství menších skupin zformovaných na etnickém nebo lokálním základě.

V září 2016, po několika letech přerušovaných jednání byla podepsána dohoda se skupinou Hezb-e Islami, kterou afghánské politické špičky považují za průlom v mírových jednáních a věří, že by mohla vést k přesvědčení vůdců Talibánu k podobnému kroku. Uvedená dohoda zatím neměla zásadní vliv na stabilizaci bezpečnostní situace, protože skupina působila pouze v omezené míře.

Významný dopad na další vývoj bezpečnostní situace v Afghánistánu má Varšavský summit NATO (červenec 2016), který rozhodl o pozastavení plánované redukce počtu koaličních vojáků v misi RESOLUTE SUPPORT. Zasedání ministrů obrany NATO (říjen 2016) podpořilo ambiciózní plán reforem představený afghánskou vládou a potvrdilo pokračující mezinárodní politickou a finanční podporu Afghánistánu na další 4 roky v celkové výši 15, 2 mld. USD.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v Afghánistánu

Mandát pro působení sil a prostředků MO v misi RESOLUTE SUPPORT (RSM) v Afghánistánu na rok 2016 byl stanoven do 310 osob.

Úkolové uskupení AČR RESOLUTE SUPPORT (ÚU AČR RS) organizačně zastřešovalo všechny jednotky a prvky rezortu MO působící v RSM na území Afghánistánu. Do této organizační struktury patřily: národní podpůrný prvek, letecký poradní tým, národní zpravodajská buňka, zastoupení na velitelstvích RSM, polní chirurgický tým, strážní rota letecké základny Bagram a ve druhé polovině roku také spojovací modul DCM¹.

Velitelství ÚU AČR RS bylo dislokováno na základně HKIA (Hamid Karzai International Airport) s vlastním zázemím zabezpečujícím plnění úkolů ve prospěch nasazených jednotek v rámci RSM.

Funkce velitelů ÚU AČR RS vykonávali: plukovník gšt. Ing. Miloslav Lafek (do června 2016), plukovník gšt. Ing. Miroslav Svoboda (do listopadu 2016) a plukovník gšt. Ing. Gabriel Kovács (od prosince 2016).

Síly a prostředky rezortu MO v RSM působily v prostoru dvou regionálních velitelství (TAAC-Train, Advise and Assist Command) - TAAC-Capital (TAAC-C) a TAAC-East (TAAC-E). Působení ČR v Afghánistánu bylo založeno na 3 základních pilířích:

a) Výcvik Afghánských národních obranných a bezpečnostních sil

Na HKIA v rámci TAAC-C působil letecký poradní tým v počtu do 30 osob, zahrnující i jednotku ochrany sil (10 osob) a 2 příslušníky Ozbrojených sil Slovenské republiky. Úkolem poradního týmu bylo podílet se na výcviku leteckého a pozemního personálu vrtulníků Mi-35 a Mi-17. V roce 2016 absolvovali čeští instruktoři během výcviku s afghánskými piloty a palubními střelci více než 274 letů o celkovém počtu 160 letových hodin a dalších 366 hodin na leteckém simulátoru. Vycvičili 4 nové kapitány, u 4 kapitánů provedli obnovu kvalifikace, vycvičili 3 piloty instruktory, jednoho druhého pilota

¹ Podrobnější informace jsou uvedeny v bodě J.

a 12 palubních techniků. Dále se podíleli na údržbě a opravách vrtulníků Mi-17 a Mi-35 afghánských vzdušných sil.

Funkce velitelů leteckých poradních týmů zastávali: major Ing. Radek Henkel (do května 2016), major Ing. Petr Gerneš (do listopadu 2016) a kapitán Ing. Ivo Pacovský (od prosince 2016).

b) Ochrana spojeneckých sil

V provincii Parwan v rámci TAAC-E působila strážní rota v počtu do 168 osob s úkolem eliminovat nepřátelské aktivity vedené proti letecké základně Bagram ve svěřeném prostoru odpovědnosti.

Ve prospěch strážní roty operoval bezpilotní průzkumný prostředek SCAN EAGLE. V sestavě jednotky má nezastupitelné místo spočívající především v komplexnosti průzkumu a nezávislosti na koaličních partnerech.

Funkce velitelů jednotky vykonávali: kapitán Ing. Radek Šoman (do dubna 2016), kapitán Bc. Marek Štěpánek (do září 2016) a kapitán Ing. Petr Vítek (od října 2016).

c) Podpora nasazených sil

V květnu 2016, v souvislosti s částečným snižováním počtu osob, se stal národní podpůrný prvek součástí Velitelství úkolového uskupení v počtu do 40 osob. Velitelství bylo dislokováno na HKIA, v rámci TAAC-C a plnohodnotně podporovalo české jednotky a elementy operující v RSM, a to především v otázkách administrativní a logistické podpory a koordinace zdravotnického zabezpečení. Velitelství zabezpečovalo akviziční činnost v prostoru nasazení, organizaci a zajištění dopravy materiálu a osob, zajišťování oprav a revizí materiálu v místě nasazení a skladování materiálu, pracoviště Vojenské policie, pracoviště ochrany a doprovody občanů České republiky, kteří opouštěli základnu v Kábulu, finanční službu, právní servis a komplexní zajištění utajovaného i neutajovaného spojení s Českou republikou včetně zajištění spojení vojáků s jejich blízkými v ČR.

Na HKIA působil rovněž česko-slovenský polní chirurgický tým (PCHT) v počtu do 14 osob, a to v sestavě vojenské nemocnice NATO Role 2E pod americkým velením. PCHT poskytoval specializovanou chirurgickou péči a plnil výkony v rámci resuscitativní chirurgie, anesteziologie a pooperační péče. V rámci bilaterální spolupráce byl PCHT v roce 2016 doplněn ve dvou rotacích celkem o 7 lékařů/zdravotníků Ozbrojených sil Slovenské republiky.

Funkce velitelů zastávali: podplukovník MUDr. Josef Roubal (do února 2016), podplukovník MUDr. Martin Frank (do června 2016), major MUDr. Jiří Mališ (do října 2016) a podplukovník MUDr. Zdeněk Jícha (od října 2016).

Na velitelstvích RSM působilo do 17 příslušníků rezortu MO, kteří plnili úkoly spojené s oblastí logistiky a výcviku.

Do struktury ÚU AČR RS patřila také národní zpravodajská buňka, která poskytovala aktuální bezpečnostní přehled českým jednotkám v RSM, Zastupitelskému úřadu ČR v Kábulu a velitelství RSM.

Ochrana Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu

Příslušníci 601. skupiny speciálních sil v roce 2016 zabezpečovali ochranu osob a majetku Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu, včetně rezidence vedoucího zastupitelského úřadu, v počtu do 20 osob. Souběžně probíhala praktická příprava pro předání úkolu Vojenské policii plánovanému na polovinu roku 2017. Ochrana Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu nespadá pod RSM.

Projekty rychlého dopadu

Vláda ve svém usnesení ze dne 28. dubna 2014 č. 311 k návrhu na financování projektů rychlého dopadu (Quick Impact Projects, QIP) z prostředků resortu Ministerstva obrany v rámci působení sil a prostředků resortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích souhlasila s poskytnutím peněžního daru do zahraničí ve výši 4 mil. Kč ročně. QIP se vyznačují jak aspektem rekonstrukčním a stabilizačním, tak podpůrným pro nasazené síly.

V roce 2016 byly QIP implementovány pouze v rámci RSM v Afghánistánu; v ostatních operacích s účastí ČR se jejich využití nejevilo efektivním.

Hlavním cílem QIP je vytvoření okamžitého pozitivního efektu především směrem k civilní populaci často postižené konfliktem, ale částečně i ve prospěch vládních ozbrojených sil v místě působení českých jednotek. Projekty realizují vojenské jednotky buď samostatně, nebo s pomocí místního obyvatelstva, představitelů vládních institucí a místní samosprávy, nevládních a mezinárodních organizací.

Implementace projektů zaměřených na podporu školství, infrastruktury a ANDSF byla zajišťována pracovníkem CIMIC strážní roty na Bagramu. Vedle zcela adresné pomoci ANDSF a civilnímu obyvatelstvu přispěly tyto projekty také k bezpečnosti vlastních jednotek a vytváření kladného obrazu vlastních sil u místní populace.

V roce 2016 bylo realizováno 36 projektů v celkové výši 140 483,- USD, což v přepočtu činí 3 487 350,- Kč. Jednalo se například o nákup školních potřeb pro děti, vybavení škol, oplocení školního hřiště, nákup stanů pro zajištění školní výuky, nákup uhlí, vybudování studní a propustků, organizaci fotbalového turnaje a vědomostní soutěže včetně nákupu cen pro vítěze a také logistickou podporu Afghánské národní armády (nákup zimních doplňků) apod.

B. Kosovo

1. Politicko-bezpečnostní situace

V dubnu 2016 vstoupila v platnost Dohoda o stabilizaci a přidružení mezi EU a Kosovem a tím vznikl historicky první smluvní vztah mezi EU a Kosovem. Jedná se o unijní smlouvu, která nevyžaduje ratifikaci členských zemí. Evropské komisi se na jedné straně daří zapojovat Kosovo do procesu evropské integrace a přispívat tak k transformaci země, na straně druhé ale vzhledem k pěti zemím, které v EU stále Kosovskou republiku neuznaly, je budoucí vývoj reforem a zahraničních investic v Kosovu nejasný a tato skutečnost negativně ovlivňuje jak vnitropolitický, tak celkový ekonomický, společenský a bezpečnostní vývoj.

Frustrace obyvatelstva rostla a často se hovořilo o možnosti konání předčasných voleb v roce 2017. Celý rok 2016 charakterizovala kosovskou vnitropolitickou scénou vratká pozice vlády, která byla pod tlakem opozičních protivládních demonstrací, z nichž některé přerostly v násilné incidenty. Ani hlasování o novém kosovském prezidentovi, zvoleném H. Tačim, se neobešlo bez protestů a opozice napadla proces volby. Ústavní soud námitky odmítl. Další spor vyvolala otázka ratifikace dohody o hranicích mezi Kosovem a Černou Horou, kdy se vládní koalici nepodařilo získat ústavní většinu v parlamentu, která by hlasovala pro návrh.

Počátkem roku 2016 rozhodlo NATO o přechodu KFOR do závěrečné fáze tzv. „odstrašující přítomnosti“. Stalo se tak na pozadí dohod dosažených v rámci dialogu mezi Srbskem a Kosovem zprostředkovaném EU a zejména v návaznosti na uzavření klíčové dohody o vzniku Asociace srbských obcí. Početní stav operace má klesnout z cca 4 500 v roce 2016 až na 1 500 osob. Snižování operace však v průběhu roku 2016 nebylo zahájeno. Spojenci se shodovali, že čas na významnější redukci ještě nenastal.

Bělehrad kritizoval záměr kosovské vlády transformovat Kosovské bezpečnostní síly na pravidelnou armádu, resp. na Kosovské ozbrojené síly. Tento záměr je realizovatelný pouze za předpokladu, že jej také podpoří zástupci srbské menšiny cestou ústavního zákona. Avšak vzhledem k tomu, že se kosovským politikům dlouhodobě nedaří zajistit potřebnou podporu srbských představitelů, v poslední době se na jejich straně začínají objevovat úvahy o zahájení transformace KSF na KAF i při absenci ústavní změny.

Kosovská vláda přijala zvláštní protiteroristickou legislativu, která trestá zapojení do zahraničních konfliktů na straně teroristických organizací až 15 lety vězení. Stalo se tak v reakci na zapojení některých kosovských občanů do bojů v Sýrii a Iráku.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v Kosovu

Mandát pro působení sil a prostředků MO v Kosovu v operaci JOINT ENTERPRISE pro rok 2016 byl stanoven do 15 osob. Reálně v operaci působilo okolo 10 osob.

ČR byla zapojena do operace v rámci sil KFOR skupinou příslušníků rezortu MO, kteří plnili úkoly vyplývající z jejich zařazení na pozicích na velitelství KFOR v Prištině.

Funkce velitelů skupin zastávali: majorka Ing. Markéta Tempírová (do února 2016), podplukovník Ing. Martin Andrlé (do srpna 2016) a major Ing. Kamil Chadim (od září 2016).

C. Bosna a Hercegovina

1. Politicko-bezpečnostní situace

Během roku 2016 se Bosně a Hercegovině podařilo dosáhnout posunu země v integraci do EU. Dne 15. února 2016 BaH podala přihlášku ke členství v EU, kterou Rada EU dne 20. září 2016 přijala a požádala Evropskou komisi, aby k ní vypracovala stanovisko.

Celý rok 2016 však zároveň charakterizovala politická nestabilita a sílící nacionalistická rétorika. Říjnové komunální volby proběhly až na menší incidenty poklidně a v souladu s demokratickými standardy. Vzhledem k zjištěným emocím však skončily dalším vítězstvím nacionalistických stran u všech tří etnik (Bosňáci, Srbové a Chorvati). Tento vývoj stavěl do cesty překážky důsledné implementaci reformů.

V listopadu 2016 Předsednictvo BaH schválilo dlouho připravovaný Přehled obrany, strategický dokument k reformě a dalšímu směřování BaH ozbrojených sil. Zejména kvůli odporu bosenskosrbské politické reprezentace však země nijak významně nepokročila v plnění tzv. tallinnské podmínky pro vstup do NATO (registrace vojenských nemovitostí na stát jako vlastníka). Integrace země do NATO stagnuje.

Celková bezpečnostní situace byla po celý rok stabilní. Největším zdrojem bezpečnostní nestability zůstávala těžká socioekonomická situace a přetrvávající mezietnické napětí. Bezpečnostní riziko rovněž představovaly zradikalizované náboženské komunity, které neuznávají autoritu oficiálního Islámského společenství. V prosinci 2016 odhadovaly bezpečnostní složky BaH, že v Sýrii a Iráku bojovalo 115 občanů BaH, 46 se jich k tomuto období vrátilo zpět do vlasti a proti 20 z nich probíhalo nebo bylo ukončeno soudní řízení. Odhaduje se, že v bojích v Sýrii a Iráku doposud zahynulo přibližně 30 občanů BaH.

2. Působení příslušníků rezortu MO v operaci EU ALTHEA

Mandát pro působení sil a prostředků MO v Bosně a Hercegovině v operaci EU ALTHEA byl pro rok 2016 stanoven do 5 osob.

Příslušníci rezortu MO se v roce 2016 podíleli na plnění stanovených úkolů v rámci neexekutivní části operace v celkovém počtu do 2 osob, a to ve velitelství operace na základně Butmir v Sarajevu. Přispívali do celkového rámce výcviku a poradenství k rozvoji schopností Ozbrojených sil Bosny a Hercegoviny v oblasti skladování zbraní, munice, výcviku a ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Funkce velitelů skupin vykonávali: major Ing. Jan Bok (do června 2016), podplukovník Ing. Tomáš Fojt (do prosince 2016) a kapitán Bc. Michal Tkadlec (od prosince 2016).

D. Operace EU NAVFOR ATALANTA

1. Politicko-bezpečnostní situace

V roce 2016 zaujímal Somálsko první místo na žebříčku zhroutených států podle údajů organizace Fund for Peace. Ačkoliv se situace pomalu lepší i nadále se jedná o zemi sužovanou terorismem, velmi nepříznivými klimatickými podmínkami, extrémní mírou korupce, nepotismu a tribalismu.

Vnitropolitický vývoj v Somálsku byl v roce 2016 charakterizován zejména přípravami na parlamentní a prezidentské volby. Souběžně probíhal proces federalizace Somálska a jeho stabilizace – tedy posilování institucí, bezpečnostní architektury a připravenosti zvládnout volební cyklus. Byl dokončen proces federalizace Somálska a navzdory průtahům a neustálé hrozbě torpédování volebních příprav ze strany nespokojených poslanců se podařilo dohodnout kompromisní návrh na vytvoření dvoukomorového parlamentu, který měl následně vybrat prezidenta (původní mandát prezidenta Hassan/a Sheikh Mohamoud/a vypršel již 10. září 2016).

Teroristům ze skupiny al-Shabaab se nepodařilo volební proces zásadně ovlivnit, i když došlo k několika atentátům včetně útoku v přístavu v Mogadisho.

Se střídavými úspěchy se také daří v boji proti teroristické skupině al-Shabaab. V březnu 2016 se jednotkám územního celku Puntland podařilo odrazit útok této skupiny z moře, zabito bylo cca 300 jejích bojovníků, ve stejném měsíci zabily USA pomocí bezpilotních letadel dalších 150 nově vycvičených bojovníků. Al-Shabaab přesto nadále kontroluje rozsáhlé oblasti, daří se mu operovat zejména na somálském venkově a je schopen zorganizovat bombové útoky. Přítomnost mezinárodních sil AMISOM (African Union Mission in Somalia) je proto nadále klíčová.

Křehkost celkové situace dokreslují pohraniční ozbrojené střety mezi státy Puntland a Galmudug o město Galkayo, bezprecedentní sucho (nedostatkem potravin je podle informací ECHO ohroženo 40 % populace, tedy skoro 5 milionů lidí) a vnitřní rozpory uvnitř mise AMISOM, které umožňují skupině al-Shabaab znovu získat v některých oblastech strategickou převahu.

2. Působení příslušníků rezortu MO v misi EU NAVFOR ATALANTA

Mandát pro působení sil a prostředků MO pro rok 2016 byl stanoven pro operaci EU NAVFOR ATALANTA do 3 osob a byl naplněn.

Příslušníci rezortu MO působili na pozicích v Operačním velitelství v Northwoodu ve Velké Británii.

Funkce velitelů skupin vykonávali: nadporučík Ing. Petr Odstrčil (do února 2016), major Ing. Lukáš Macek (do srpna 2016) a major Ing. Petr Závorka (od srpna 2016).

E. Ochrana vzdušného prostoru Islandské republiky

1. Politicko-bezpečnostní situace

Ochrana vzdušného prostoru zemí NATO (Air Policing, AP) je vyjádřením alianční solidarity a principu nedělitelnosti bezpečnosti a obrany spojenců, který je zakotven v článku 5 Severoatlantické smlouvy. V míru je realizována formou dohledu nad vzdušným prostorem. Tento úkol je plněn v rámci Integrovaného systému protivzdušné a protiraketové obrany NATO (NATO Integrated Air and Missile Defence System, NATINAMDS). AP je poskytován členskými státy NATO, které mají omezené možnosti nebo nepostačující schopnosti pro zabezpečení vlastní protivzdušné obrany.

V současné době je AP poskytován dlouhodobým příspěvkem Slovinsku (AP poskytuje Itálie) a Albánii (AP zajišťují společně Itálie a Řecko za podpory Turecka), na rotační bázi pak Islandu a pobaltským státům – Litvě, Lotyšsku a Estonsku.

Island nedisponuje vojenským letectvem k zajištění vlastní ochrany vzdušného prostoru. Od roku 2006, kdy byl z Islandu stažen americký vojenský kontingent včetně letecké jednotky, docházelo k narušování vzdušného prostoru Islandu ruskými vojenskými letouny.

Na summitu NATO v Rize v listopadu 2006 požádal islandský předseda vlády spojence o pomoc při ochraně vzdušného prostoru, kterou Severoatlantická rada schválila v červenci 2007. Islandský premiér však odmítl ochranu vzdušného prostoru své země chápat jako opatření směřující proti Rusku z důvodu zachování dobrých vztahů mezi oběma zeměmi.

Rotační přítomnost spojeneckých vzdušných sil na ostrově je proto považována za spojenecká vojenská cvičení. Od ledna 2013 se spojenecká mise na Islandu oficiálně nazývá ASICIPPN (Airborne Surveillance and Interception Capabilities to meet Iceland's Peacetime Preparedness Needs).

2. Působení příslušníků rezortu MO v ASICIPPN

Česká republika se zapojila v roce 2016 do ochrany vzdušného prostoru Islandské republiky v rámci NATINAMDS Úkolovým uskupením AČR ASICIPPN (ÚÚ).

Vyslání bylo realizováno samostatným mandátem v souladu s Usnesením Vlády ČR č. 217 ze dne 16. března 2016 „o působení sil a prostředků resortu Ministerstva obrany k ochraně vzdušného prostoru Islandské republiky v rámci operace Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) v roce 2016“ a v souladu s přijatými závazky vůči Severoatlantické alianci NATINAMDS.

ÚÚ působilo na letecké základně Keflavík a tvořily jej 4 letouny JAS 39 Gripen + 1 v záloze, létající a pozemní personál v počtu do 75 osob. Operační úkol byl plněn v období od 5. října do 7. listopadu 2016. Piloti absolvovali celkem 120 letů s náletem 164 hodin. Působení sil a prostředků Vzdušných sil AČR k ochraně vzdušného prostoru Islandu v roce 2016 bylo již třetím v řadě.

Funkci velitele ÚÚ vykonával podplukovník gšt. Ing. Jaroslav Tomaňa.

F. Malijská republika

1. Politicko-bezpečnostní situace

Zásadním specifikem situace v Mali zůstává fakt, že vláda nemá pod kontrolou téměř 2/3 svého území. Jedná se zejména o severní regiony, které centrální vláda ztratila během války se severomalijskými ozbrojenými (zejména tuarežskými) skupinami v roce 2012 a jejichž postup k hlavnímu městu Bamaku byl tehdy zastaven až francouzskou vojenskou operací Serval (ukončena 15. července 2014, od 1. srpna 2014 nahrazena operací Barkhane).

Jako nejdůležitější se pro budoucí vývoj jeví implementace Smlouvy o míru a usmíření v Mali (dále jen Smlouva) z roku 2015, jež byla uzavřena mezi znesvářenými stranami. Na její dodržování dohlíží Výbor pro sledování plnění Smlouvy pod vedením Alžírsko, ale i dalších států G5 du Sahel (Mauretánie, Burkina Faso, Niger, Čad) a dalších mírových subjektů, zejména MINUSMA (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) a EU. Ačkoliv po podpisu Smlouvy počet střetů poklesl, aktivity separatistických skupin ukazují, že Smlouva není bohužel plně dodržována.

Evropská unie v zemi pokračuje ve výcvikové misi s cílem reorganizovat malijskou armádu a vycvičit její příslušníky k vedení efektivního boje proti ozbrojeným separatistům a teroristům. Také zde ustavila civilní misi pro oblast reformy bezpečnostního sektoru, včetně reformy malijských politických institucí, decentralizace a reformy soudnictví.

Politicko-bezpečnostní realita má ke stabilitě ještě velmi daleko. Situaci nelze vyřešit v řádu měsíců z mnoha důvodů: politických (obavy z dvourychlostního Mali – unitární jih versus federální sever), ekonomických (finanční náročnost rozvoje severní části země),

psychologických (komplikovaný vztah Tuaregů s černošskou populací), bezpečnostních (terorismus, do značné míry účelově implantovaný do Sahelu zvenčí; boj o vliv a správu měst a obcí) a zahraničněpolitických (zájmy ostatních zainteresovaných států ne vždy nutně v souladu se zájmy Mali).

V listopadu 2016 se konaly místní volby, ve kterých zvítězila prezidentova strana RPM, nicméně do konce roku se nekonalo plánované referendum o zřízení Senátu a pokulhává vytváření regionálních struktur. Vznikly Expertní výbor pro revizi Ústavy, Komise pro integraci, Výbor pro pravdu, spravedlnost a usmíření, připravovalo se založení Komise pro národní shodu. Nezávisle na vládě začíná probíhat mezikomunitní a mezikmenový dialog na severu, ve kterém se významně angažuje provládní, resp. promalijská milice tuarežského kmene Imghat a jeho spojenců z milice Gatia. Na druhé straně vzniklo etnické, nedžihádické, neiredentistické politicko-vojenské hnutí Národní aliance pro zachování identity Fulbů a znovunastolení spravedlnosti s hlavním úkolem chránit Fulby před malijskou armádou a milicemi či Hnutím pro spásu Azavadu.

Od února 2017 probíhá v 5 regionech severu proces etablování přechodných autorit, které by měly regiony připravovat na řádné volby, usnadňovat návrat vysídlencům a znovu zavést společné smíšené patroly vojáků malijské armády a příslušníků někdejších ozbrojených severních skupin. Za předsedy přechodných autorit byli jmenováni Výborem pro sledování smlouvy osoby, které jsou až na jednu, členy severních bojových uskupení, nicméně nyní o nich panuje konsensus jak mezi vládou a severními skupinami, tak mezi těmito skupinami navzájem. Realita je však trochu komplikovanější, neboť třeba předseda pro region Kidal (bašta nejtužšího protivládního odporu) rezignoval ještě před svým uvedením do úřadu proto, že se na něm nakonec severní skupiny neshodly.

Zásadní výzvu představuje reforma bezpečnostního sektoru (pro období 2015 - 2019 bylo vyčleněno 1,9 mld. EUR pro armádu fatálně oslabovanou od 90. let minulého století), za kterou by vnitrostátně měla zodpovídat zatím nepříliš funkční Národní rada pro reformu bezpečnostního sektoru ustavená prezidentem republiky. Rada by se měla zabývat i odzbrojením, demobilizací a opětovným začleňováním bývalých „severních“ bojovníků do společnosti.

Dalším problematickým aspektem řešení současné krize je nedostatek koordinace mezi malijskou armádou a MINUSMA. K ozbrojeným útokům proti MINUSMA, malijské armádě a francouzským jednotkám přibývají i ozbrojené střety mezi milicemi a džihádisty, milicemi a tuarežskými hnutími, mezi jednotlivými kmeny, vedou se spory o správu některých měst. Demonstrace obyvatelstva proti cizím silám a na podporu místních bojovníků probíhají hlavně v Kidalu. Na druhé straně je obyvatelstvo obětí různých ozbrojených bojůvek motivovaných kriminální činností a organizovaným zločinem.

Největším nebezpečím zůstává radikální islamismus, který ohrožuje bezpečnost napříč zemí. Teroristické útoky na hotel Radisson Blu v Bamaku 20. listopadu 2015 a na základnu smíšené patroly v Gao z ledna 2017, který si vyžádal 60 mrtvých a přes 100 zraněných, měly zásadní dopad na bezpečnostní situaci nejen v hlavním městě, ale i na dosud relativně klidný jih země. Smíšené patroly byly po lednovém atentátu obnoveny v Gao, koncem února by měly začít působit v Kidalu a první týden v březnu v Timbuktu. Situaci však komplikuje na

všech stranách obava z infiltrace, která má na činnost smíšených patrol pochopitelně negativní dopad.

V březnu 2017 uzavřela malijská vláda dohodu na společné bezpečnostní jednotce s Nigerem a Burkinou Faso ohledně zabezpečení oblasti Liptako-Gourma, která se rozkládá na ploše 370 000 km² ve všech těchto státech, zahrnuje 45% obyvatel těchto států a je nebezpečně prostupná.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO ve výcvikové misi Evropské unie

Mandát pro působení sil a prostředků MO ve výcvikové misi Evropské unie EUTM v Mali byl pro rok 2016 stanoven do 50 osob.

ČR, v závislosti na situaci a konkrétním požadavku velitelství mise, byla zapojena až 42 osobami. Tři praporčíci plnili úkoly na velitelství mise v Bamaku, 36 osob zabezpečovalo ochranu velitelství EUTM Mali v Bamaku a doprovody konvojů a 2-4 instruktoři plnili úkoly výcviku malijských ozbrojených sil v rámci německé pěší výcvikové roty ve výcvikových centrech v Koulikoro a Sikasso.

V březnu 2016 eliminovala jednotka ochrany útok ozbrojené skupiny proti velitelství mise, za což jeden její příslušník obdržel vysoké vyznamenání EU.

Funkce velitelů vykonávali nadporučík Bc. Ondřej Marek (do března 2016), kapitán Ing. Jiří Staněk (do září 2016) a kapitán Ing. Petr Roman (od září 2016).

3. Působení sil a prostředků rezortu MO v misi OSN MINUSMA

Samostatný mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi MINUSMA v počtu do 25 osob schválila vláda ČR usnesením č. 290 ze dne 22. dubna 2015 a souhlas vyslovily Poslanecká sněmovna PČR usnesením č. 784 ze dne 16. června 2015 a Senát PČR usnesením č. 127 ze dne 13. května 2015.

Vedle 1 důstojníka, který působí od podzimu 2015 ve velitelské struktuře mise, operovalo v roce 2016 v MINUSMA Úkolové uskupení Speciálních sil AČR (dále jen ÚU), a to jako součást nizozemského kontingentu speciálních sil SOLTG SCORPION (Special Operations Land Task Group).

Po celou dobu ÚU využívalo dvou základen OSN. Velitelství, štáb a část bojového odřadu byly umístěny na základně CASTOR (GAO). Druhá část bojového odřadu působila na předsunuté základně NASSAU (KIDAL). Úkoly byly plněny z obou základen, přesuny mezi nimi byly uskutečňovány po zemi a letecky (převážně prostřednictvím nizozemské vrtulníkové jednotky).

ÚU působilo v misi od května do konce listopadu 2016 s tím, že podmínky pro jeho operační nasazení zabezpečoval předsunutý odřad od ledna do dubna 2016.

G. Mise Organizace spojených národů UNDOF na Golanských výšinách

1. Politicko-bezpečnostní situace

Bezpečnostní situace na Golanských výšinách se v roce 2016 nijak výrazně nezměnila a mise UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force) proto pokračovala

v činnosti omezeně, převážně na izraelské straně linie příměří (tzv. „Alfa side“). Situace v prostoru separace byla v průběhu roku stále napjatá, poznamenaná střety syrské armády s povstaleckými skupinami i jejich vnitřními spory.

Syrské ozbrojené síly kontrolovaly přibližně polovinu území syrské části Golanských výšin, zbytek byl doménou celé řady opozičních skupin, mezi nimiž je pravděpodobně nejsilnější radikální islamistická fronta al-Ahrar Šam. Izrael pokračoval ve své politice neutrality, ačkoli s velkou pravděpodobností několikrát na syrském území zasahoval vzdušnými silami s cílem chránit své národní zájmy. Současně opakovaně umožňoval ošetření a léčbu raněných syrských civilistů na svém území.

Velení mise UNDOF deklarovalo svůj záměr pokusit se o návrat na syrskou stranu operačního území (tzv. „Bravo side“), který vyústil ve vyslání několika desítek příslušníků mise do prostoru bývalého velitelství mise v Camp Farouar. Základna je silami a prostředky mise UNDOF postupně rekonstruována. Nasazení jednotek OSN na této straně konfliktu však předpokládá zajištění lepšího vybavení, ochrany a vojenských prostředků, než má velitel v současnosti k dispozici.

2. Působení příslušníků rezortu MO v misi OSN UNDOF

Působení sil a prostředků rezortu MO v misi UNDOF schválila vláda ČR usnesením č. 290 ze dne 22. dubna 2015 a souhlas vyslovily Poslanecká sněmovna PČR usnesením č. 784 ze dne 16. června 2015 a Senát PČR usnesením č. 127 ze dne 13. května 2015.

Do mise OSN UNDOF na Golanských výšinách je ČR zapojena od července 2015 3 důstojníky (analytik, plánovač a specialista informačních technologií), kteří i v roce 2016 působili ve velitelské struktuře mise na základně ZIOUANI (Izrael).

Veliteli skupin byli podplukovník Ing. Roman Fürst (do července 2016) a major Ing. Milan Janhuba (od července 2016).

H. Sinajský poloostrov

1. Politicko-bezpečnostní situace

Bezpečnostní situace na Sinajském poloostrově se po větší část roku 2016 zhoršovala a pro misi MFO to znamenalo přesun velitelství a hlavních sil na jih poloostrova.

Místní odnož Da'esh, Wilájat al-Sinaj, své pravidelné útoky zaměřoval zejména na egyptské bezpečnostní síly s důrazem na geografický trojúhelník el-Aríš - Šejch Zuvajd - Rafáh na severozápadě poloostrova. Egyptská armáda přes veškeré proklamace o zvyšující se kontrole nad situací není schopna činnosti islamistů účinně čelit. To je způsobeno jak nedostatečným vybavením a připraveností armády na vedení asymetrických operací, tak neochotou do oblastí přesunout dostatečné kapacity na skutečné potlačení odporu. Kontrola nad celým územím poloostrova včetně všech přístupových cest je složitá a ozbrojený odpor je tak přiživován dodávkami zbraní a bojovníků z Libye a pásma Gaza. Bezpečnostní situace se však v poslední třetině roku zlepšila. Počet útoků byl nejnižší za poslední tři roky.

Podstatou ohrožení příslušníků MFO v misi většinou nejsou přímé útoky radikálů, pozorovatelé jsou paradoxně opakovaně vystaveni většímu ohrožení při nepřesných útocích egyptské armády na domnělé pozice extrémistů. Příslušníci mise MFO se v minulosti stávali spíše neplánovaným terčem radikálů kvůli IEDs nasazeným na komunikacích proti egyptské armádě. V květnu 2016 obdrželo vedení mise věrohodné zpravodajské informace o bezprostředně hrozícím plánovaném útoku islámských radikálů proti severní základně MFO, což v té době probíhající pozvolnou rekonfiguraci MFO směrem na jih výrazně urychlilo. Velení mise zahájilo okamžitou evakuaci cca 300 příslušníků, jejichž působení na severu nebylo hodnoceno jako nezbytné. Zmíněná reorganizace neměla vliv na plnou funkčnost mise.

2. Působení příslušníků rezortu MO v misi MFO

Mandát pro působení sil a prostředků MO na Sinajském poloostrově pro rok 2016 byl stanoven do 20 osob.

Do operace MFO (Multinational Force and Observers) byla ČR zapojena ÚU AČR MFO Sinaj (ÚU). To tvořili tři důstojníci plnění úkolů vyplývající z funkčního zařazení na velitelství sil MFO a letecká jednotka (LJ) v počtu do 15 osob s letounem C-295 CASA.

Na základě bezpečnostních opatření se LJ v květnu operativně podílela na evakuaci personálu velitelství z El Gorah na severu poloostrova na jižní základnu Šarm aš-Šajch. Příslušníci jednotky prokázali vysokou míru profesionálního přístupu a obdrželi ocenění od velitele operace.

Standardně LJ zabezpečovala přepravu osob a materiálu mezi základnami MFO, Káhirou a Tel Avivem, přepravu vládních a styčných představitelů stran mírové smlouvy, částečně se podílela na pátráních a záchranných operacích (SAR) a leteckém MEDEVACu, verifikačních a pozorovacích letech.

Funkce velitelů úkolového uskupení zastávali: podplukovník Ing. Aleš Cápál (do září 2016) a podplukovník Ing. Petr Dušátko (od září 2016).

I. Irácká republika

1. Politicko-bezpečnostní situace

Bezpečnostní situace v Iráku se v roce 2016 relativně stabilizovala. V daném období se s podporou Globální koalice podařilo zkonsolidovat irácké ozbrojené síly, potvrdit úspěchy z předchozího roku a definitivně přenést bojovou iniciativu do oblastí obsazených Da'esh. V důsledku toho byla osvobozena strategicky významná sunnitská města podél toku Eufratu (Hít, Rutbah, Fallúdža) a v říjnu 2016 byl zahájen útok na Mosul.

Postup Irácké národní armády průběžně podporovala Globální koalice vzdušnými údery především na infrastrukturu, ekonomické zdroje a hlavní představitele Da'esh. Současně s tím pokračoval výcvik iráckých ozbrojených sil poskytovaný členy Koalice v Iráku, stejně jako asistence při jejich vyzbrojování.

Jedním z průvodních jevů postupných ztrát území a prestiže Da'esh byla snaha organizace negovat tento vývoj a udržet dojem relevantní hrozby. Da'esh se proto zaměřil na

teroristické útoky v Iráku i v zahraničí. Bezpečnostní situace v zemi tak byla ovlivňována opakovanými sebevraždnými atentáty zejména v městských oblastech a takřka bezvýhradně proti ší'itským cílům. Při teroristických útocích nebo vojenských operacích bylo v Iráku dle zdrojů OSN v průběhu roku zabito 6 878 osob. Dalším významným faktorem ovlivňujícím bezpečnostní situaci byl pohyb vnitřně vysídlených osob z oblastí bojů nebo naopak při návratu do osvobozených měst. Tento návrat obyvatelstva komplikovalo značné množství nástražných výbušných zařízení instalovaných ustupujícími ozbrojenci Da'esh. I z těchto důvodů postupovaly vojenské operace ve městech relativně pomalu.

Osvobozování Mosulu se stalo hlavní zkouškou udržitelnosti dosavadních úspěchů v kampani proti Da'esh, které byly v minulosti poznamenány následnými spory mezi jednotlivými etnickými skupinami. V průběhu kampaně se irácká strana snažila o maximální ohleduplnost k civilnímu obyvatelstvu uvězněnému ve městě a také se podařilo dosáhnout bezprecedentní úrovně koordinace a spolupráce mezi iráckými a kurdskými jednotkami a ší'itskými milicemi podporovanými Iránem.

2. Působení příslušníků rezortu v Irácké republice

V roce 2016 se ČR zapojila do koaliční operace Inherent Resolve (OIR) na území Irácké republiky, a to vysláním Leteckého poradního týmu (LPT) určeného k výcviku příslušníků iráckých vzdušných sil na letounech L-159 ALCA na základně Balad a Polního chirurgického týmu (PCHT), kterým přispíváme do americké polní nemocnice na základně al-Assad.

V případě LPT jde o první poradenskou činnost českých vzdušných sil ve prospěch irácké armády v historii ČR. Prodejem 12 ks letounů L-159 a nasazením LPT v Iráku si ČR buduje postavení důvěryhodného partnera na mezinárodní úrovni a příznivou výchozí pozici pro budoucí vojenskou spolupráci s Irákem a rozšíření vzájemného obchodování, a to nejen s vojenským materiálem.

Vyslání LPT bylo umožněno samostatným mandátem v počtu do 35 osob v souladu s usnesením vlády č. 276 ze dne 30. března 2016, se kterým vyjádřily souhlas obě komory Parlamentu ČR (usnesení Senátu Parlamentu ČR č. 422 ze dne 27. dubna 2016 a usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 1206 ze dne 4. května 2016).

Funkci velitelů LPT vykonávali podplukovník Ing. Petr Michenka od července 2016 do listopadu 2016 a plk. Ing. Jan Susekár od prosince 2016.

PCHT byl vyslán taktéž na základě samostatného mandátu v počtu do 17 osob v souladu s usnesením vlády č. 877 ze dne 5. října 2016, se kterým vyslovily souhlas obě komory Parlamentu ČR (usnesení Poslanecké sněmovny č. 1393 ze dne 20. října 2016, usnesení Senátu č. 557 ze dne 19. října 2016).

Příslušníci PCHT zajišťovali iráckým pacientům první pomoc, rozšířenou první pomoc, ošetrovatelskou činnost, podíleli se na záchraně životů a končetin, poskytovali intenzivní, resuscitační a pooperační péči a organizaci léčebně odsunového systému v rámci operačního prostoru. Mezi nejčastější případy patřila střelná a šrapnelová poranění a traumatické amputace částí těla po výbuchu IED. Kromě uvedeného mentorovali příslušníky irácké zdravotnické služby.

Velitelem PCHT byl pplk. MUDr. Radek Uher a tým byl vyslán do zahraniční operace dne 5. prosince 2016.

Působení LPT a PCHT v Iráku je dalším konkrétním příspěvkem České republiky k boji proti Da'esh, respektive proti všem formám terorismu, což je v souladu s bezpečnostními zájmy ČR. Pomocí Iráku přispívá ČR ke stabilizaci situace v regionu, což se v důsledku promítne i do omezení migrace místního obyvatelstva a snížení rizika pronikání islámských bojovníků do Evropy.

J. Působení příslušníků DCM v operacích NATO RESOLUTE SUPPORT v Afghánistánu a JOINT ENTERPRISE v Kosovu

V hodnoceném období byly aktivovány 2 skupiny příslušníků nasaditelného spojovacího modulu (Deployable Communication Module, DCM). První v počtu 9 osob působila v rámci operace RESOLUTE SUPPORT v Afghánistánu v době od 27. července 2016 do 21. ledna 2017 a druhá skupina v počtu 3 osob v rámci operace JOINT ENTERPRISE v Kosovu na Velitelství KFOR v době od 29. srpna do 22. prosince 2016.

Jednotka DCM v Afghánistánu byla součástí RSSSG (Resolute Support Signal Support Group) a její hlavní úkol spočíval v nepřetržitém dohledu nad spojením v Afghánistánu a v dohledu nad primárními a záložními linkami do Evropy. Velitelem skupiny byl praporčík Tomáš Dočkal.

Skupina působící v Kosovu byla dislokovaná v Prištině s úkolem podílet se na zabezpečení spojení v prostoru operace a mezi jejím a nadřízenými aliančními velitelstvími. Velitelem skupiny byl praporčík Bc. Richard Srovnal.

K. Zapojení v rámci velitelských struktur NATO a EU

Mandát pro působení sil a prostředků MO v zahraničních operacích vysílaných z velitelských struktur NATO a EU v roce 2016 byl stanoven do 15 osob.

V rámci této kategorie působila skupina 3 příslušníků resortu MO v operaci EUNAVFOR MED SOPHIA na území Itálie a ve Středozemním moři. Cílem mise je eliminace migračních toků ve Středomoří. Dva důstojníci plnili úkoly vyplývající z funkčního zařazení na Operačním velitelství (OHQ) v Římě a 1 praporčík působil na velitelství operace (FHQ) umístěném na italské letadlové lodi.

Veliteli skupin byli plukovník RNDr. Hynek Schvach (do února 2016), pplk. MVDr. Radoslav Kupka (do srpna 2016), pplk. Ing. Petr Konečný (od srpna 2016).

V misi Resolute Support v Afghánistánu působil od 27. července 2016 plk. Jaroslav Praus na funkci velitele skupiny podpory informačních a komunikačních systémů mise. Do RSM byl vyslán ze Zahraničního pracoviště Mons (Belgie).

L. Zapojení do pohotovostních uskupení

1. Síly rychlé reakce NATO

Pro případné nasazení do operací Sil rychlé reakce NATO (NATO Response Force, NRF) v roce 2016 bylo vyčleněno celkem 816 osob.

Nejvýznamnějším příspěvkem ČR do NRF 2016 byla jednotka speciálních sil s rojem transportních vrtulníků v celkovém počtu 177 osob.

Dále byly do NRF 2016 vyčleněné tyto jednotky AČR: výsadková rota 43. výsadkového praporu - 150 osob, 2 úkolová uskupení 31. praporu chemické a biologické ochrany - 146 a 58 osob, pontonová rota 15. ženijního pluku - 70 osob, tým HUMINT – 6 osob a národní podpůrný prvek 14. pluku logistické podpory - 209 osob.

Velitelé skupin byli pplk. Ing. Martin Fokt za ÚU NRF 2016 a plk. gšt. Ing. David Franta za ÚU SpecS NRF 2016.

2. Bojové uskupení Evropské unie

Na dobu do 1. ledna do 30. června 2016 ČR vyčleňovala 825 vojáků do společného Bojového uskupení Evropské unie států Visegradské skupiny (V4 EU BG).

Z celkového počtu více než 3 700 vojáků V4 EU BG jich Polsko, jako vedoucí země, vyčlenilo více než 1 800, Česká republika 825, Maďarsko 640 a Slovensko více než 460 vojáků. Polsko poskytlo pro V4 EU BG hlavní část bojových manévrových sil, Maďarsko ženijní jednotky a CIMIC, Slovensko jednotku ochrany proti zbraním hromadného ničení. Na V4 EU BG participovalo také 19 příslušníků Ozbrojených sil Ukrajiny.

Česká republika byla v rámci V4 EU BG vedoucí zemí pro oblasti zdravotnické a logistické podpory. Dále vyčleňovala vrtulníkovou jednotku se čtyřmi vrtulníky Mi-171Š, jeden transportní letoun C-295M CASA a tým specialistů EOD (Explosive Ordnance Disposal). Přes 60 českých vojáků bylo připraveno na plnění úkolů ve štábech stálého operačního velitelství v Krakově a polního velitelství sil. Velitelem českého příspěvku byl brigádní generál Ing. Ladislav Jung.

V době od 1. července do 31. prosince 2016 bylo vyčleněno 244 vojáků do Bojového uskupení Evropské unie vedeného Německem (DEU EU BG).

Na zabezpečení stanovených úkolů se podílely jednotky AČR ze 44. lehkého motorizovaného praporu, týmy EOD a jednotka ochrany proti zbraním hromadného ničení (OPZHN), specialisté 103. centra CIMIC/PSYOPS a národní podpůrný prvek ze 14. pluku logistické podpory. Českému příspěvku velel plk. gšt. Ing. Stanislav Hudeček.

Bojová uskupení úspěšně splnila podmínky certifikace a byla schopná nasazení do případné operace EU. Osvědčil se koncept odpovědnosti vedoucí země (Framework Nation) za celou EUBG a vedoucích zemí (Lead Nations) za odborné oblasti.

3. Pohotovostní systém Organizace spojených národů

Pro rok 2016 bylo vyčleněno 40 osob v rámci Systému připravenosti schopností pro mírové operace OSN UNPCRS (UN Peacekeeping Capability Readiness System).

Konkrétně se jednalo o ženijně záchrannou jednotku s dobou pohotovosti od 1. července do 31. prosince 2016, které velel kapitán Bc. Josef Zdanovec.

Hodnotící návštěva OSN (Assesment and Advisory Visit) poskytla řadu doporučení týkajících se přípravy a vybavení nabízené jednotky a vzhledem k časově omezené možnosti reálného nasazení OSN nepožádalo o její vyslání do mise.

Stejnou kontrolu s podobnými doporučeními absolvovali také příslušníci rotního úkolového uskupení na bázi mechanizované roty v počtu do 200 osob nabízeného do mise MINUSMA na roky 2017 – 2018.

M. Působení vojenských pozorovatelů AČR

Vojenští pozorovatelé AČR působili v roce 2016 v počtu 9 osob v mírových misích OSN uvedených v tabulce:

Organizace	Název mise	Země působení	Počet osob
OSN	MINUSCA	Středoafriická republika	3
	MONUSCO	Demokratická republika Kongo	3
	UNMIK	Kosovo	2
	UNAMA	Afghánistán	1

N. Zranění a ztráty na životech

V průběhu roku 2016 nedošlo během působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích k žádnému úmrtí ani závažnému zranění.

O. Čerpání peněžních prostředků v zahraničních operacích za sledované období

Vyhodnocení čerpání peněžních prostředků vychází z upraveného rozpočtu kapitoly MO, který odráží skutečný stav čerpání peněžních prostředků k 31. prosinci 2016. V roce 2016 bylo v rámci nasazení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích vyčerpáno celkem **1 507 858 000,- Kč**, a to včetně výdajů spojených s přípravou osob, techniky a materiálu. Financování působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v hodnoceném období bylo zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO a tvořilo **3,3 %** celkových výdajů státního rozpočtu kapitoly MO.

Na základě „Dohody mezi ČR a MFO o podmínkách účasti ČR v zahraniční operaci MFO“ je významná část výdajů spojených s působením našich vojáků na Sinajském poloostrově refundována. Mise MFO za rok 2016 refundovala České republice 39,16 mil. Kč, což je cca 74 % vynaložených peněžních prostředků. Prostředky refundace za období roku 2016 pokrývají náklady na servis a opravy nasazených letounů CASA a neplánované výdaje.

Vyhodnocení výdajů rezortu MO v jednotlivých operacích za období od 1. ledna do 31. prosince 2016 je uvedeno v tabulce (v tis. Kč).

Název operace	Země působení	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Čerpání
RESOLUTE SUPPORT	Afghánistán	965 499	738 890	693 545
Ochrana ZÚ Kábul	Afghánistán	42 070	32 872	32 871
JOINT ENTERPRISE	Kosovo	15 758	10 736	10 628
EUFOR ALTHEA	Bosna a Hercegovina	9 614	2 277	2 122
MFO	Sinajský poloostrov	51 672	19 900	52 917
EU NAVFOR ATALANTA	Velká Británie	9 918	4 629	4 467
ASICIPPN	Island	47 600	24 052	21 677
EUTM	Mali	99 415	84 664	88 225
UNDOF	Golanské výšiny	0	4 326	4 326
MINUSMA	Mali	94	48 407	48 397
Velitelské struktury/EU NAVFOR MED SOPHIA	Itálie	158	4 860	4 725
INHERENT RESOLVE /LPT	Irák	0	34 181	31 859
INHERENT RESOLVE /PCHT	Irák	0	2 151	2 113
Pozorovatelské mise OSN	Afghánistán, DR Kongo, Kosovo a Středoafriická republika	55 653	12 089	12 089
Příprava sil a prostředků pro nasazení v zahraničí,	Na území ČR ²	117 143	545 548	497 897
CELKEM		1 414 594	1 569 582	1 507 858
Projekty okamžitého dopadu (QIP)		4 000	4 000	3 487

Závěr

Působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích vychází z Bezpečnostní strategie a politicko-bezpečnostních zájmů ČR a je praktickým naplňováním závazků vyplývajících z členství ČR v mezinárodních organizacích a zároveň příspěvkem k zajištění mezinárodní bezpečnosti.

Nasazení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v hodnoceném období bylo v plném rozsahu hrazeno ze schváleného rozpočtu kapitoly MO bez dodatečných požadavků na jeho navyšování.

² Jedná se o výdaje v rámci výstavby, výcviku jednotek a národních aktivit pro působení v zahraničních operacích, včetně sil a prostředků vyčleněných do pohotovostních systémů NATO, EU a OSN.

Informace o stavu zapojení České republiky do misí OSN v roce 2016 a o příležitostech a možnostech pro působení České republiky v těchto misích

Úvod

Materiál je zpracován jako příloha „Informace o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2016“, a to na základě usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 9. června 2015 č. 30 k Působení České republiky v mírových misích či zvláštních politických misích OSN.

1. Zapojení ČR do misí OSN v roce 2016³

Nasazení sil v misích OSN zohledňuje zahraničněpolitické priority ČR a reflektuje její strategický bezpečnostní zájem podílet se na zajištění mezinárodní bezpečnosti a stability. V rámci OSN ČR aktivně vystupuje na podporu zahraničních misí a podporuje rovněž probíhající reformní proces, který má vést k zefektivnění celého systému mírových operací OSN.

V roce 2016 se podařilo, byť pouze na jeden rok, vrátit se takřka po 18 letech do mise OSN vojenskou jednotkou. Konkrétně se jednalo o odřad speciálních sil v počtu 25 osob, který působil v rámci nizozemského kontingentu speciálních sil v misi MINUSMA v Mali. Od ledna do května připravovala předsunutá skupina v místě podmínky pro nasazení hlavních sil, které plnily úkoly v období od května do konce listopadu 2016.

Obdobně jako v roce 2015 působila skupina 3 důstojníků v misi UNDOF na Golanských výšinách na pozicích analytika, plánovače a specialisty informačních technologií. Aktuální mandát udělený vládou a Parlamentem ČR umožňuje vyslat do mise UNDOF až 5 osob, a to do konce roku 2018. Současný příspěvek považuje Ministerstvo obrany za adekvátní, lze jej ale navýšit do výše mandátu. V případě žádosti OSN o doplnění uvolněných pozic ve velitelské struktuře mise a dostupnosti požadované odbornosti je rezort MO připraven naplnit schválený mandát.

Kromě participace v uvedených dvou misích OSN usiloval rezort MO o obsazení několika míst ve velitelské struktuře mise UNIFIL v Libanonu. Uvolněná místa však byla nabídnuta zemím, které v této misi OSN působí. Obsazování štábních funkcí má v OSN svá pravidla. Postup OSN spočívá v tom, že jako první je oslovena země, která uvolňované pozice do té doby obsazuje. V případě nezájmu jsou přímo osloveny další země zastávající funkce ve velitelství konkrétní mise a až po té země, které jsou v misi jinak zapojeny, například pouze jednotkami nebo vojenskými pozorovateli. Pokud ani potom není o pozice zájem, oslovují se země, které působí v dalších misích OSN.

³ Podrobnější informace k misím MINUSMA a UNDOF jsou uvedeny v bodech F a G předkládaného materiálu.

Tradičně vysíláme do misí OSN vojenské pozorovatele. V roce 2016 se jednalo celkem o 9 pozorovatelů (1x UNAMA v Afghánistánu, 2x UNMIK v Kosovu, 3x MINUSCA ve Středoafrické republice a 3x MONUSCO v Demokratické republice Kongo).

V souvislosti s nabídkou rezortu MO - specializovaná jednotka (ženijní a záchranná v počtu do 40 osob) a rotní úkolové uskupení (na bázi mechanizované roty v počtu do 200 osob) se začátkem srpna 2016 uskutečnila kontrolní návštěva hodnotícího a poradního týmu OSN (Assesment and Advisory Visit/AAV). Výsledkem kontroly byla doporučení AAV k efektivnější přípravě nabízených příspěvků. Během podzimu se ukázalo, že OSN o naši nabídku dále nemá zájem, a to vzhledem ke krátké době možného nasazení specializované jednotky (pouze do konce 2016) a „nepotřebnosti“ rotního úkolového uskupení pro misi MINUSMA.

Nad rámec klasického působení v misích požádalo OSN v březnu 2016 ČR a další země působící v misi UNDOF o půlroční vyslání 30 ženistů k opravám a pravidelným údržbám kontrolních stanovišť na Golanských výšinách. Jednotku se podařilo připravit v požadovaném termínu, nicméně od jejího vyslání nakonec rezort MO ustoupil. Důvodem byla zásadní změna podmínek působení jednotky ze strany OSN, které by měly politický dopad a ne zcela by zaručovaly bezpečnost vyslaných vojáků (v kontextu syrského konfliktu a pozice ČR jako členské země NATO).

2. Příležitosti a možnosti pro působení České republiky v misích OSN

Zkušenosti se zapojováním naší jednotky do misí OSN MINUSMA v roce 2016 prokázaly, že úspěch budoucího nasazení nespočívá pouze ve vyčlenění jednotky, ale závisí na celé řadě dalších podmínek, jejichž splnění OSN bezpodmínečně vyžaduje. Nestačí spoléhat pouze na značné zkušenosti AČR z dlouhodobého působení v operacích NATO, byť jsou tyto v OSN ceněné, ale je nutno splnit celé spektrum specifických požadavků pro mise OSN počínaje přípravou jednotlivce, přes jazykové schopnosti, právní minimum, genderovou politiku, vlastní logistickou podporu, odpovídající výzbroj a výstroj a konče zvládnutím poměrně složitějšího administrativního procesu vyčleňování, kontroly a konečného nasazení jednotky do mise. Velmi důležitá je volba typu jednotky a schopnost její dlouhodobé udržitelnosti v misi. Jednoznačně se prokázalo, že OSN očekává od „západních zemí“, mezi které se ČR ve vojenské oblasti může taktéž počítat, nabídku specializovaných a odborných jednotek, jakými jsou například zdravotnické, ženijní, spojovací, letecké nebo speciální síly, namísto vševojskových jednotek, byť jsou na nesrovnatelně vyšší úrovni než obdobné jednotky např. z afrických zemí. I když OSN speciální síly obecně poptává i nadále, jejich opakované působení je z pohledu AČR neefektivní. Vyplývá to z charakteru misí OSN, v nichž speciální síly nemohou plnit celé spektrum operací, ke kterým jsou určeny a dlouhodobě připravovány a české speciální síly nejsou schopny zajistit dlouhodobou udržitelnost v misi.

Vzhledem k současným schopnostem AČR, závazkům vůči spojencům, ale i vnitrostátním úkolům se vyslání „velké“ jednotky s dlouhodobou rotací zřejmě nepodaří. Prioritou ČR je naplňování aliančních odstrašujících/obránných opatření a posilování

obránných schopností EU a z toho plynoucí závazky, a to z důvodu, že obě tyto priority mají přímou vazbu na životní zájmy ČR.

Ze zmíněných zkušeností a neexistujícího know-how z našeho působení v misích OSN v devadesátých letech 20. století vyplynula v závěru roku 2016 potřeba vytvořit systémové podmínky a přijmout taková opatření, která budou odpovídajícím způsobem reagovat na novou platformu OSN pro generování sil do mírových operací a umožní včas nabízet poptávané a po všech stránkách kvalitně připravené vojenské příspěvky, které ob stojí v silné konkurenci nabídek dalších zemí.

Souběžně s přípravou koncepčních opatření se ještě v závěru roku 2016 konal ve Vyškově dvoutýdenní kurz OSN jak pro instruktory výcviku, tak i pro vybrané vojáky AČR, kteří by se v budoucnu měli misí OSN účastnit.

K otázce perspektivy znovuoobnovení účasti ČR v misích a strukturách OSN na poli mezinárodní policejní spolupráce v roce 2016 a letech následujících je vzhledem ke specifickému charakteru misí OSN nutné zohlednit limitované personální kapacity, které bohužel ne vždy drží krok se zahraničními ambicemi v oblasti stabilizace a rekonstrukce zájmových teritorií. Rozsah nevojenské účasti v misích OSN je limitován v první řadě omezeným počtem kvalifikovaných expertů, kteří by měli zájem o vyslání a zároveň splňovali náročné a kompetitivní požadavky mise. Výrazným limitujícím faktorem širší participace na misích OSN je též rozsáhlé zapojení sil a prostředků Policie ČR v rámci migrační krize na Balkáně. Přesto je ČR nadále schopna nabídnout přibližně do desítky příslušníků Policie ČR, kteří již prošli adekvátním výcvikem, mají zkušenost ze zahraničních misí a jsou připraveni ke službě v zahraničí. Půjde především o experty z oblasti vyšetřování trestné činnosti, trenéry služební přípravy a výcviku a pořádkové policisty, a to v řádech jednotlivců vyslaných v reakci na aktuální potřebu do konkrétní mise OSN. Policie ČR vyjádřila v rámci tvorby strategie čerpání finančních prostředků z VPS ambici obsadit v roce 2017 alespoň 3 pozice v misích OSN respektujíc pro své směřování zahraničněpolitické priority zejména pro oblast Afriky a Blízkého východu.

3. Aktuální nabídky příspěvků ČR do misí OSN

V závěru roku 2016 zahájil GŠ AČR jednání s velitelstvím mise MINUSMA o možnosti začlenění českého EOD týmu mise (jako náhrady dříve nabízené roty, o jejíž schopnosti nemá mise zájem). Jedná se sice o malou jednotku co do počtu vysílaných osob, nicméně důležitou co do schopnosti, která je trvale poptávána většinou misí OSN a i nadále zůstává nedostatkovou v uvedené misi v Mali. V MINUSMA nadále působí 1 analytik a aktuální mandát schválený vládou a oběma komorami Parlamentu ČR nám umožňuje vyčlenit dalších 9 osob do velitelské struktury mise, pro které kontinuálně hledáme odpovídající využití.

I v letech 2017 – 2018 hodláme pokračovat v působení v misi UNDOF, a to v počtu až do pěti osob, taktéž budeme hledat uplatnění pro jednotlivce do velitelských struktur misí OSN se zaměřením na UNIFIL v Libanonu.

Co se týče vojenských pozorovatelů, ze zkušeností plynoucích z minulých let budeme pravděpodobně v příštích letech i nadále vysílat okolo deseti vojenských pozorovatelů (počet by neměl přesáhnout 15 osob současně nasazených v misích).

Závěr:

V roce 2016 se rezortu MO podařilo vyslat kompaktní jednotku speciálních sil na takřka roční působení v misi MINUSMA v Mali. Na zmíněný úspěch se budeme snažit navázat, nicméně s ohledem na široké spektrum úkolů a současné schopnosti AČR půjde o nelehký úkol.

První nedostatky v chápání funkčnosti celého mechanismu přípravy a nasazení jednotek do misí OSN, tolik odlišných od operací NATO způsobily, že rezort MO v roce 2016 sice OSN nabídl 2 jednotky pro působení v zahraničních misích OSN, ale ani jedna nakonec nebyla využita. Nicméně jistého pokroku směrem k misím OSN již bylo dosaženo. Rezort MO očekává přínos od rozbíhající se spolupráce se Švédskem, Irskem, ale především s Německem. Za důležité se v roce 2017 považuje vytvoření systémového rámce pro zapojování sil a prostředků rezortu MO do misí OSN a jeho uvedení do praxe ve střednědobém horizontu, což by mělo v budoucnu garantovat bezproblémové zapojování vojenských jednotek do misí OSN. I v případě úspěchu je však nutno vnímat trvalé priority ve vojenské oblasti směrem k NATO a EU. V případě policejních expertů je rozsah účasti ČR v misích OSN limitován omezenými personálními kapacitami a objemem disponibilních prostředků na úhradu souvisejících nákladů.

Zahraničněpolitické a bezpečnostní argumenty pro angažmá ČR v těchto misích nicméně zůstávají v platnosti. Dynamicky se měnící bezpečnostní prostředí v euroatlantickém prostoru a jeho bezprostředním okolí a zároveň široké spektrum misí OSN vytvářejí příležitost – a vlastně i potřebu – aktivního přístupu ČR k procesům směřujícím k zachování míru a bezpečnosti, a to včetně OSN. Významným faktorem je intenzifikace spolupráce OSN s EU či NATO, mnoho misí OSN rovněž synergicky podporuje činnosti těchto organizací.

Vláda vzala Informaci o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2016 na vědomí svým usnesením ze dne 15. května 2017 č. 371.

V Praze dne 15. května 2017

Předseda vlády:

Mgr. Bohuslav Sobotka v. r.